

Փոքր ՇԱՐԱՐՈՐ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրման է երկու և կես արծաթ Եւ ճիշտ կանխիկ վճարելի , քի մայրաքաղաքի և իւր արտաքինացի և քի գաւառացի համար :
Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կը ներկայանայ :
Տեղական և գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութեանը պիտի վճարէ :
Հատուկ 40 փարսլի և և կցուած մասնաւորապէս Պաշտօն-Գալու ջրավաճառ և գրական-ճառ Պոլսոյ աղալի խանութը :

Ծանուցման տողը 3 դրոշ է մէկ անգամի համար : Աւելի ամառ կը լայն անգամներու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և քի որ ուղղելի առ Տեղեկ-Տեղ Զ. Ս. Ալաճաճեան և Պոլսոյ Պաշտօն-Գալու խան վերի յարկ թիւ 46 :
A D R E S S E
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pounch
—46 Nafie-Han . Balouk-Pazar 46—
Constantinople

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ա. Կրօնական Ժողովը : — Մեր և կը հրատարակեմք այսօր պատկառելի ժողովուրդ վերջին քանի մը որոշումներն ու տնօրինութիւններն, յորոց կերելի, թէ պատկառելի ժողովը չեմք նախանձախնայելի և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց, կարգաց ու կանոնաց անթերի պահպանման, և եկեղեցականաց բարեւոք և անստերիւր գընացելը : Պատկառելի ժողովուրդ այս նախանձախնայելիութիւնը մեծի դուռնութեան արժանի է : Բայց փափաքելի է տեսնել որ այս նախանձախնայելիութեան ոգին ու ընթացքը անխտիր լինի ամէն դասու եկեղեցականաց համար, և չլռելը նշանաւորած, հրապարակագոյժ եղած ժամանակ գերաններ անտես չլինին, և տեղի չտրուի դիտողութեան, թէ ընդհանրապէս քահանայից, և անշնչա քահանայից համար քննական ու պատժական տնօրինութիւն կը լինի, իսկ վարդապետաց ու եպիսկոպոսաց պատկառելիութիւնը, բաւական մեծ և գայթակղական պակասութիւնը բնաւ ի նկատ չեն առնուիր, և թո՛ղ թէ պատիժ տնօրինուի նոցա համար, այլ գէթ յանդիմանութիւն չուղղուի : և թէ՛ նոյն իսկ Կրօնական պատկառելի ժողովը անգամ եկեղեցականաց մէջ կը գտնուին այսպիսիք : Կրօնական ժողովը արդարեւ պատկառելի և ազդեցիկ լինելու համար պարտի արդար լինելու, անաչտ լինելու, յանցաւորին ատիժման ու գիրքը ի նկատ չառնուի, և վերջապէս երկու կշիռ չորոժած է :

Կրօնական պատկառելի ժողովը միթէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց, կարգաց ու կանոնաց հակառակ չ'համարիր կուսակցութիւն ու խտող եկեղեցականաց — վարդապետաց՝ եպիսկոպոսաց՝ արքեպիսկոպոսաց — մայրաքաղաքի մէջ տունէ տուն չըլլել այցելելն ո՛չ թէ միայն ցերեկներն այլ և գիշերներն անգամ մինչև ժամը 4-5, Կրօնական պատկառելի ժողովը արդեօք վերջին նստին մէջ բացատրութիւն պահանջեց իւր ատենապետէն, Գեր. Տ. Խորեն Ս. Արքեպիսկոպոսէն՝ Պաշտան Էպիսկոպոսին մահուան ցաւալի պարագայից վրայ : և արդեօք Նորին Գերապատուութիւնը կըրնայ արդարաւ, երբ առարկէ թէ բարեխիղական նպատակաւ մը գիշերի ժամը 4½ ին այցելեց : Արդեօք չէ՞ր կրնար ցերեկ ատեն կամ գէթ երեկոյին կատարել այդ գործն : և արդեօք իւր այցելած այդ տունը քահանայ չունի, և չէ՞ր կրնար Նորա ձեռքը զրկել իւր տարած գրամը՝ զոր, ինչպէս կըրուի, նոյն տան վերաբերեալ մէկ

կալուածին վարձուց ի հաշիւ առնել :

Կրօնական պատկառելի ժողովը կը բարեհաճի՞ չըջաբերականաւ արգելուլ՝ կուսակցութեան եկեղեցականաց այցելութիւններն և շրջապայութիւններն :

Կրօնական պատկառելի ժողովը լսած չէ՞ արդեօք, թէ իւր անդամներէն վարդապետ մը եկեղեցւոյ քարոզչութեան չէ ընդունուել թաղական խորհրդէ մը, գրուելով առ Պատրիարքական տեղապահ Գեր. Հայրն, թէ երկու օր եկաւ, և երկու օր ալ կէս կէս օրի օրի պահանջեց :

Գիտեմք, թէ մեր այս վերջին տողերը նախատանաց ամբողջ պիտի յարուցանեն մեր վրայ, և ու մանք՝ որ կարծես ուխտած են այս կամ այն եկեղեցականին աւելն արարքն ու վարմանը սըրբազնացնել, պիտի չարախօսեն մեր վրայ : Բայց փոյթ չենք ընել մեք : Վասն զի մեր նուիրական պարտաւորութիւնը կը համարենք՝ համարձակ հրատարակել ինչ որ անպատուաբեր և վնասակար է եկեղեցական դասուն, և ինչ որ հակառակ է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հաստատեալ և նուիրադրած եղբայրաց և կանոնաց : մեր նուիրական պարտաւորութիւնն է անաչառութիւն և արդարութիւն պահանջել մեր ազգային ժողովներէն, և բոլորոյ ու դիտողութեանց ձայն բառնալ երբ տեսնենք թէ մեծ յանցաւորներ կը մնան անպատիժ, և ընդհակառակը՝ փառաւորեալ, և այդպիսիք կը տեսնուին ազգային դատաւորական ամբողջ վրայ :

Ներսէս Վարդապետեան Ուսումնարանի Տնօրէն խորհրդով ատենապետ Էսաեան Միտիլէ Էֆէնտի խորհրդոյն վերջին նստին մէջ՝ որ անցեալ ուրբաթ օր տեղի ունեցաւ, իւր ձեռքը կատարուած գործողութեանց հաշիւը տալով՝ հրաժարական մատուցել է, ի Զուլիցերիա ուղևորութեան պատճառաւ : Իսկայն խորհուրդը չընդունելով նորա հրաժարականն՝ յանձն առել է փոխանորդել մինչև ցվերադարձ նորին : Կը լսեմք, թէ սոյն նստին մէջ՝ Էսաեան Էֆէնտի և այլք ոմանք վճարել են այն դուռները, զոր ասկէց երբ տարի յառաջ ստորագրած էին ի նպատակ հաստատութեան կեդրոնական վարժարանի :

— Պալըքէսէրի Գաւառական ժողովն առաջնորդ ընտրելով Արշալուծին Տ. Յովհաննէս վարդապետն, ի ձեռն ատենապետին թէ ի Պատրիարքարան և թէ՛ առ վարդապետն հեռագրել է այս ընտրութիւնը : Վարդապետը փութացել է պատասխանել, թէ չկրնար ընդունիլ այդ ընտրութիւնն, որ

ապօրինաւոր է, և թէ՛ Խառն Ժողովը որոշմամբ Պատրիարքի զօրութեամբ իւր ձեռքէն, քննելու համար թէ Պատրիարք և Պալըքէսէր քաղաքացի իւր յարմարագոյն է առաջնորդանիստ լինելու, և ապա առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ պիտի զրկուի Պատրիարքարանէն : — Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսն առ որ ևս Պատրիարքարանէն գրուած էր ուղղակի չմասնակցիլ ամենայն Հայոց Հայրապետական ընտրութեան և հետեւիլ Սահմանագրութեան, պատասխանել է թէ Ս. Էջմիածնի Սինհոդին կողմանէ յատուկ հրաւերագիր ընդունած չէ ինքն :

— Մեծաւ ցաւով կիմանամք, թէ երեսօղիմայ Պատրիարք Սմեան Տ. Նայի Ս. Հօր հիւանդութիւնը ծանրացած է վերջին օրերս :

— Դավթէժէն տրուած տեղեկութեանց նայելով՝ Պարսկց վեհապետ Շահին հրամանաւ թէ՛ հրաժարուել և շլթայեալ լանտարներէն Դարասաղի Հայոց կոտորածին գլխաւոր հեղինակ Մահմուտ Խան, և Նորին Վեհափառութիւնն 30 թուական հնորեւել ի Թէհրան բնակեալ Դարասաղի Հայոց, բարեհաճել է ընտել թէ Սինհոդ եղիք, ձեր բոլոր ինչքն ու պատիւը տեղը կը բերեմ, և Մահմուտ Խանի երեսն այսուհետեւ բնաւ չէք տեսներ : Դավթէժէն եկած տեղեկութիւնը ընդ սմին դժբաղդաբար կը հաստատեն Դավթէժի առաջնորդ ձերմական Մերովայ վարդապետի վատութիւնը, ծանուցանելով թէ թշուառ ժողովրդեան շահուց հակառակ մեքենայութեանց և խաբէութեանց մէջ գտնուած է, հարկատահարիչ Մահմուտ Խանէն 300 թուական կաշառ տունը համար ժողովուրդը խեղամուտ լինելով՝ մեծաւ զայրացմամբ կը վանէ կարտաքսէ դնա : ձերմական երբ Ս. Էջմիածնի ձեռնարանի տեսուչ ընտրեցաւ, փութեցինք դիմել թէ պարտ է զգուշանալ ի նմանէ : մի և նոյն դիտողութիւնն ըրինք, երբ իմացանք թէ տեսական պաշտօնէն արտաքսուելէն յետոյ Դավթէժի առաջնորդ ընտրուել է, բայց լրանել չեղաւ մեր ձայնը : Այս դիտողութիւններն ըրինք, ի Պոլսու և ի չըջակայս փորձուած լինելով ձերմական : Ինչ հարկ կար՝ դարձեալ և դարձեալ փորձել դնա, և ինչպէս մեր դիտողութեանց առթիւ ըսած էինք՝ պէտք չէ՞ր, որ Ս. Էջմիածնի Պոլսոյ Պատրիարքարանէն ծանօթութիւն առնուր ձերմականի վրայ :

— Պատրիարքական տեղապահ Գեր. Հայրը՝ Կիլիկիէն տրուած հեռագրէ մը իմանալով, որ ժամանակէ մը հետէ անդ գտնուող Գեր. Տ. Ղևոնդ Էպիսկոպոս Շլշ-

մանեան կը պատրաստուի ուղևորել Պոլսու, բայց տեղոյն ազգայինք կը խնդրեն որ մնայ անդ, հեռագրել է ի պատասխանի թէ Նորին Գերապատուութիւնն ո՛ր և պաշտօն չունենալով ի Կիլիկի պարտի գալ ի Պոլսու, և թէ Կիլիկի ազգայնոց կը մնայ ընտրելու ինչ եկեղեցական մը յառաջնորդութիւն :

— Պատրիարքարանը քահանայ մը կը զրկէ ի հովուութիւն ազգայնոց Սէլանիկի, և որոշած է՝ տեղոյն ազգայնոց համար գերեզմանատան գետին խնդրել կայսերական կառավարութեան :

— Իգմիրի Արշալույս Արարատեան խափանեալ լրագրոյ գէմ, տեղոյն դատական իշխանութեան կողմանէ բացուած դատն ամսոյս 4 ին սկսել է առաջին նախնական դատարանի : Լրագրոյն կողմանէ քանի մը փաստաբանք կարգեալ են :

— Ըստ որոշման Կրօնական Ժողովը՝ միաժամայ վիլնոստրիկութեամբ ապաշխարանոց կնթարկուել են Գուրուշչիկի Տ. Սուքիաս և Տ. Փիլիպպոս քահանայք, վատակենցաղ անձի մը թաղման հանգէն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց հակառակ կատարած լինելով :

Դարձեալ, ըստ որոշման Կրօնական Ժողովը, Դատը գիւղի քահանայ ժողովը՝ Պատրիարքական տեղապահ Հօր կողմանէ քննութեան պիտի ենթարկուի Գումդապուրի Մայր եկեղեցւոյ քահանայից մին, որոյ համար ամբաստանութիւն կայ, թէ ի Բերաթաղման ապօրինի հանգէս մը կատարած է :

Դարձեալ, ըստ որոշման Կրօնական Ժողովը, Տ. Ղևոնդ վարդապետ Փիրղալէմեան կոչուած է ի բացատրութիւն, թէ ինչո՞ւ ձեռնուող Ս. Պատարագի վերաբերումը ընել տուած է աւագ հիւնդաթի օր :

Դարձեալ, ըստ որոշման Կրօնական Ժողովը, Տ. Ղևոնդ վարդապետ Փիրղալէմեան կոչուած է ի բացատրութիւն, թէ ինչո՞ւ Յարութեան տօնի առաւօտ օրէի գիւղի եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագ մատուցած է եպիսկոպոսական թագիւ և արտախորհակաւ, հակառակ օրինաց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ :

— Գաղաքական ժողովը չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ բաւական ժամանակ զբաղեցաւ՝ երեսօղիմայ ազգային վանուց սեպական քանի մը կալուածոց խնդրով, որոց վրայ արդէն ի սկզբնաւ տեղեկութիւններ հրատարակած էին : Յայտնի է, թէ սոյն խնդրոց մէկն է՝ երկու մեծ ագարակայ տուրքը, զոր կը պահանջէ կայսերական դատարանութիւնը, և երկրորդը՝ փաստաբան Կարկուր Էֆէնտի բացած դատն,

որով 60-70000 լիրա կը պահանջէ, առարկելով թէ յերուսաղէմ Հայոց վանական վարչութեան կողմանէ գրաւեալ է իւր հայրենի սեպականութիւնն երող մեծ արտաք : Ահա այս խնդրոց վերաբերեալ աղբիւրներն և այլն, աչքէ անցնելով ինչ ինչ տնօրինութիւններ ըրա :

— Դատական գործոց նախարարութիւնն, ինչպէս ուրիշ ազգաց նոյնպէս և մեր Պատրիարքարանի գրած է, քահանայից միջոցաւ յորդորել ժողովուրդն, որ զգուշանայ հրէից դէմ ո՛ր և է նախատանաց ցոյց և բռնական շարժում ընելէ : Վատահ եմք մեք, թէ մեր ազգայնոց արդէն հաճոյ և սիրելի չէ՝ աղատամուտեան և մարդասիրութեան անխղիւր ո՛ր և է ինչ վարմանց մէջ գտնուի :

— Կայսերական կառավարութիւնն, ի խնդրոյ ազգային Վարչութեան, երկրորդ աստիճանի Մէճիսիյէ պատուանշան ընծայեց պատրիարքական տեղապահ Գեր. Տ. Գեորգ Մ. վարդապետի Բուսճուգեան : Հաճութեամբ կը շնորհաւորեմք զՆորին Գերապատուութիւնն, յայտարարելով թէ արժանի է ամենայն վարձատրութեան և խրախուսանաց, և միանգամայն փափաք յայտնելով այս առթիւ, որ Նորին Գերապատուութեան բարեւոք և գոհացուցիչ պաշտօնավարութեանց ի փոխարինութիւն՝ եպիսկոպոսական աստիճանի վկայագիր ալ տրուի ազգային Վարչութեան կողմանէ : Եթէ յանցաւորաց համար պատիժ չեմք տնօրինել, գէթ արժանաւորները քաջաբերեմք մերթ :

— Զինքնուր Զայ Ընթերցարան Վարչութիւնն, որ քանի մը տարիէ հետէ մեր լրագրէն բաժին մը կառնուր՝ վճարելով բաժանորդագրին, այս անգամ առաջարկած է մեզ՝ ձրի ուղարկել մեր թերթը : Մտադուր կընդունէինք այս առաջարկութիւնն, եթէ Սղերդի և այլ այսպիսի դաւառի մէկ գիւղին մէջ հաստատեալ Հայ ընթերցարան մը վարչութեան կողմանէ գար : Զմիւռնիոյ պէս նշանաւոր քաղաքի մը, — ուր բազմաթիւ բարեկեցիկ և ընչաւեւ ազգայինք կը գտնուին, — ընթերցարան համար ձրի լրագիր պահանջել՝ արդարութիւն է, պատշաճ է, վայելէ արդեօք : Զմիւռնիոյ Հայ Ընթերցարան հաստատութեան սկիզբներն իսկ, երբ մեր լրագիրը ձրի ուղևեցաւ նորա վարչութեան գրովն, զոր ստորագրած էին երկու ատենապետը և երկու ատենադպիրը, չորս ուսեալ և դիւրակեցիկ երիտասարդք, դժկամակեցանք և դիտողութիւններ ըրինք ցաւելով՝ Ուր կերթանք, եթէ Զմիւռնիոյ Հայ ըն-

Թերեցաւան համար Հայ լրագիրք ձրի պիտի դրուին, ուրեմն ինչ պէտք կայ Ընթերցատան վարչութեան, Տնօրէն խորհրդոյ, և այլ մարմնոց, եթէ ձրի պիտի դրուին Հայ լրագիրք, ուրեմն Հայ լրագրատեք հաստատած կը լինին այդ Ընթերցարանը: Մեր Զմիւռնիոյ երկտասարդներէն Հայ լրագրաց համար քաջալերական ոգւոյ շարժումներ կանխելով, և ոչ թէ այսպիսի պահանջներ: Եթէ Զմիւռնացիք այսպէս վարուին մեզի հետ, ուրիշ գաւառացիք ինչ ընեն: Ուր կերթանք...

— Պատրիարքական հրաւիրակք, եկեղեցական և աշխարհական, յորս կը գտնուին երեսփոխանք՝ քաղաքական ու կրօնական ժողովականք, և այլք, այս երեկոյ ի Տարտանէլ կուղևորին Լոյտի ժիւրիքէն շոգենաւով, որ յատկապէս վարձեալ է, Ամեն. Տ. Յաւելին Ս. Պատրիարք Հայրը գլխավորելու համար: Նորին բարձր Սրբազնութիւնն առաջիկայ երկու շաբթի մայրաքաղաք կը մտնէ: Յիշեալ շոգենաւուն վարձուէն յետոյ, լուր աւելով Պատրիարքարանը, թէ կայսերական կառավարութիւնը շոգենաւ մը յատկացուցեր է, որոշեց առաջարկել որ նոյն շոգենաւուն տեղ 2-3 շոգենաւակ տրուին՝ ժիւրիքէն Այսթիֆանայի առջև տեսնուած առանձին, ընդ առաջ երեւելու և Ս. Պատրիարք Հայրն ի ցամաք հանելու համար:

— Կայսերական կառավարութիւնն երրորդ աստիճանի վերածեց՝ Պատրիարքարանի գործակատար Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէն: Երբեքն ունեցած չորրորդ աստիճանի Մէճիթիէն պատուանշանը: — Բնիկ եղբայր Միսիթարեան Պետրոս անուն իւր 30-32 տարեկան միջնահասակ շրջակայ, մեծաքիթ, ցորենագոյն և պիտակաւոր գլուխ, մարմնով գրկուկ և արհեստի որմնադիր երկրատարք մը չորս տարեկան ի վեր հայրենիքէն մեկնած, և ուր, ողջ կամ մեռած ըլլալն անձնաթիւ մնացած է, Ազգային Պատրիարքարանը ծանուցանելով զայս՝ կուղէ որ յիշեալ Պետրոսի վրայ որ և է տեղեկութիւն ունեցողն հազորդէ Պատրիարքարանի ի գիտութիւն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Բուսիկի Պէյրէպէյիի աստիճան տրուեցաւ՝ Փողարտի կառավարիչ Բէշտի փաշայի:
— Առաջին աստիճանի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Պարսկաստանի արտաքին գործոց նախարարին, և այլ և այլ աստիճանի պատուանշան՝ ուրիշ պարսիկ նախարարաց և բազում պաշտօնատարաց:
— Երաման Գէորգ պէյ, որ բազում ժամանակէ հետէ ի փարիզ կը բնակի, մօտերս կը վերադառնայ Պոլս:

— Բազարճըդի նախորդ կառավարիչ Ապպաս էֆէնի, վախճանեալ Հիւսէյին Աֆէի փաշայի փեսայ հաղարպետ Բէշտի պէյ, և Բ. Դրան հեռագրական դեռանի քարտուղար Ատիլ պէյ գատի երկարութեամբ, ամբաստանուելով թէ անհիմն բայց երկուշաբթի կը տարածեն, և թէ՛ տուցա հնարքն է այն լուրն ալ, թէ առ Զիւհաի էֆէնի (նախկին նա-

խարար ելմոյ) նամակ մը դրկուեալ և գումար մը պահանջուած է, սպառնալով որ աղիւլը պիտի կորսնցունէ եթէ չվճարէ:
— Օսմանեան հպատակաց ուղևորութեան անցագիրք՝ այսուհետեւ Նախաժողով մարտտան մէջ յատկապէս հաստատեալ Դիւանէն պիտի տրուին: Ուղևորութեան պէտք ունեցողը պարտի Համիտիէն ներկայացընել իշխալ Դիւանին: Այսու մեծապէս կը դիւրանան անցագրի գործողութիւնը:

— Ըստ հրահանգի առեւտրական նախարարութեան, վաճառականական սենեակն 43 վաճառական պիտի բնորէ՝ Պոլսոյ տուրքական գատարանայ նիւտրուին ներկայ գտնուելու համար:

— Բ. Դրանի յատուկ պաշտօնեայնէր պիտի գրկուին գաւառները, կըրթական տրոյ գանձման և հաշուակալութեան հսկելու պաշտօնով:

— Բ. Դուռն, ըստ լոնդրոնաց յունական Պատրիարքարանի, վերջապէս որոշեր է հրովարտակ շրջալ տրուող առաջնորդաց համար:

— Մայրաքաղաքի գաղղիական դեսպանն՝ որ բաւական ժամանակէ հետէ բացակայ էր, հինգշաբթի առաւօտ մայրաքաղաք վերադարձաւ տիկնոջ հետ:

— Պետական խորհուրդն՝ որ ժամանակէ մը հետէ դրացեալէր կառավարութեան գանձուն մէջ ի պահ դրուած մեծաքանակ գինւորութեան գործիքն էր ընտելութեամբ, որոշեր է պաշտօնակ ընել հանրային պարտուց հաշուակալ Հասան էֆէնի, գանձակապէս և այլ քանի մը պաշտօնակալ:

— Փիլիպէի Հիւլա յորդիրն հրատարակած է, թէ Արեւելեան Բուսիկի կառավարական անտուկէն 3500 լիւր տրուել է՝ Մակեդոնի մէջ ապստամբութիւն հանելու ջանադիր պարզաք յանձնարարին:

— Եթէ՛ ի Կառավարական անտուկէն հաշուոյ մէջ տեսնուած զեղծմանց պատճառաւ, գրաւի երկարութեան հաշուակալ իրողութիւն փաշայի հարստութիւնը, որ է 30046 օսմանեան, 3634 անգղիական, 584 գողցական, 48 Բուսիկի լիւր, և 6850 լիւր, և միանգամայն կահկարասիք՝ 4242 լիւր արժէքով:

— Օգտու. Սարիմիին փեսայ Նէճիպ փաշա, (որդի Սամի փաշայի) որ երկու չարթիէ հետէ ժամտաւանդիւ հիւանդ էր, մեռաւ ի հասակի 32 ամաց, և մեծաւ շքով կատարուեցաւ յուղարկաւորութեան հանդէսն, ի ներկայութեան նախարարաց և բարձր աստիճան պալատականաց: Մեծցաւ զգացեր է նորին վեհափառութիւնն, որոյ բարձր համակրանաց և սիրոյ արժանի հանգիստացած էր վախճանեալն:

— Սպանիոյ Վալենցա գաւառին քանի մը կողմերն երեւան ելած հիւանդութեան պատճառաւ, Միլիերիական օսմանեան նաւահանգստաց մէջ քարանդինայի պիտի երկարուին սպանիական նաւահանգիստներէն երկու նաւերն:

— Շուէտի հիւանդ արքայորդին բաւական ասպրինած է, և մօրն ու եղբօրն հետ յօգաւորութեան

թիւն կերթայ մեծ կղզին, ուր Թոյց Անթուան էֆէնի փառաւոր տունը վարձուած է յատկապէս:

— Պարկադի (Արեւելեան-Բուսիկ) մեծաշարուատ յոյն վաճառական Պ. Թիմիթիա լեւոյ տարութեւն է աւագակաց կողմանէ, և արձակման համար 8000 լիւր կը պահանջեն եղբր:

— Ըստ պատմութեան գաւառական լրագրին Եթէնի, Դէպուսի Սուրբ-Տադան ըստած տեղը քանի մը տար վաճառականք ուրիշ խումբ մը վաճառականաց հետ ի կուր մտնելով՝ 3 այր և 4 կին սպանուեր են, և տեղական իշխանութիւնն խեղճ զօրք հաներ է՝ կառուցելու բաժնելու համար:

— Պրուսիոյ գաւառական լրագիրը կը պատմէ, թէ Ռուսիոյ Տէրպէնո գիւղէն Մուսիմֆա առանձին մը՝ որ ըստ գնացած էր փայտ կտորելու համար, այրեցեալ գտնուել է: Նոյն օրը ցուրտ մօտ կրակ վտուել է, և քիչ մը տաք նալէ յետոյ՝ բարձր ծառի մը վերայ ելեր է փայտ կտորելու համար: Կարած ճիւղերը կրակին վերայ ինքնալով բռնկուել են, և ամբողջ ծառը բոցերու մէջ մնալով խեղճը չէ կրցեր վար իջնել և անդ սղակեց եղբր է:

— Ի Հոգոս, նախորդ ամաց վերջերն, յորդառատ անձրեւներ անդալով, հեղեղք մեծամեծ ցնաւոց պատճառ եղեր են. կղզւոյն հարաւային կողմը զարգարող այգիք, ձիւններ, թղթներ և այլք տոյակներ, և բազմաթիւ տնտեսներ մըլուեր են հեղեղներէն: 400 հազար լիւրայն աւելի կը հաշուեն թնամ. չքաւորութիւնը տիրեր է ամեն կարգի բնակչաց մէջ առ հասարակ:

— Նորբնակ Իսթանբուլ տեղի ունեցեր է Բուսիկտար: Երեկ մարդ մը շուկայի հրէայ լուսնայա փախի մը երթողով, ծանուցեր է թէ մերձակայ թաղէն տունէ մը կը կանչեն զինքն: Լուսնայա փախի տնտեսուրն հետը դրեր է. գաւառի երկու կողմէր, և մարդն Աթ. Լուսնայա թաղի կողմը տան մը գուռ դարձելով, և բացուելուն պէս քանի մը ըստ արտաւանդով, լուրք է սպասուողին թէ լիւրայն մը մէ՛ ճիւղէ կուղէն, սպասուողն անմիջապէս տարեր է, և նոյն մարդը գարձեալ նոյն տունը երթալով՝ գարձեալ քանի մը ըստ արտաւանդէն ետքն յարեր է թէ մէկ մէ՛ ճիւղէ քաւորք կուղեն, սպասուողը զայն ևս տարեր է, բայց ապշեր մնացնէր էր մարդը չէ գտեր, և նոյն տունն երթալով՝ սպասուողն տուր է թէ չեն ճանչնար զանի, և թէ իրենց մէ տուն մը հարցուց՝ իւր հետն եկած ժամանակ:

— Երեկ գիշեր Պէշիկթաշ Հասան-փաշա պահականոցին մօտերը Պողաչաճիի փուռ մը սյրեցաւ, և վերի յարկը գտնուողներէն ումանք բոցերէն շրջապատուելով խեղճերուն մէկը զոհ գնաց, իսկ միւսներն աղատեցան կիսայրեաց վիճակի մէջ:

— Անցեալ շաբաթ օր Գատը գիւղին մէջ յոյք փայտայ խաչ մը կղզւոյնը ծեփեալ յոյն նապարավաճառի մը փակեալ խանութին վրայ տեսնելով, յուզուել զայրա-

ցեր և սկսեր են յարձակիլ զիւրին հրէայնակ վայրերը, գանակածել, վիրաւորել իրենց առջև ելնող հրէայնէն, և ջարդակոտոր առնել նոցա տանց ապակիներն: Այս յարձակման հետեանքն աղետալի պիտի լինէր, եթէ ոստիկանութիւնը զօրաց օգնութեամբ չլիւթար հանդարտեցնէ, և ձերբակալել մէկ քանին: Գատը գիւղի այս անցքը մայրաքաղաքին մէջ քանի մը տեղ ալ հրէից գէժ յունաց զայրոյթը շարժեց. բայց ամեն տեղ ոստիկանութիւնն յաջողեցաւ սանձահարել: Այժմ Գատը գիւղէն բազմաթիւ հրէայ բնակիչք ուրիշ կողմեր չուած են: Կրտսի, թէ յունաց ցտաման առաջին շարժառիթն եղած է՝ Գատը գիւղի ելել-տէլիւթիւթ ըստած թաղին բնակիչներէն հրէի մը պարտիզին մէջ թաղուները վանելու նպատակաւ կանգնեալ խաչածն խորտակուել, բայց հրէայն կատաղեցութեան կողմանէ բռնուել, հարցաքննուել և չար նպատակ չունենալ յայտնուելով՝ արձակուել է: Ասիկց յետոյ տեսնուել է յիշեալ փայտայ խաչը. սակայն ասոր ալ հեղինակը հրէայք չեն եղեր, այլ՝ ըստ Նիսիմուրի՝ Օսման և Մէհմէտ անուն երկու ոստիկանք, որք ձերբակալեալ և քննութեան ենթարկեալ են:

Այս անցից պատճառաւ ձերբակալեալ են 63 հոգի, որոց 43 ը. յոյն են, 14 ը. Հայ և 1 իւրվաթմ. ձերբակալեալ մէկ կան 3 յոյն կանայք: Յուզման ժամանակ, 42 տուն քարկոծուել, 637 ապակի խորտակուել, 6 վարագոյր պատուել, 4 զամբար և 1 հայելի կտորեր են: Գատը գիւղէն փախուստայ հրէայք սկսեր են վերագաւառել իրենց տուներն:

Դ Ի Ր Ե Մ Ե Կ Ը Ն	
Կ. Պոլս 13 Ապրիլ 1885	
Օսմանեան Գործիքներ	46 - 30
Բուսիկի երկարութիւն	44 - 20
Բրաւուէյ	1. 0. 2 - 65
Օսմանեան լիւր 400 գրուէն	
Մէճիթի	408 -
Մէճիթի	98 - 20
Մէճիթի	402 - 30
Մէճիթի	402 - 20
Բուսի թղթարար	9 - 35
Բուսի արձաթ	89 - 20
Ռուսիոյ Բոյ	90 - 42
Գողցական լիւր	87 - 30
Անգլիական »	440 - 22
Գրիկից	54 - 45

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
— Աֆէնէ Եւրոպայի Էրայ այս շաբթու այլ և այլ կողմերէ եկած հեռագիրք են հետեւեալք:

Լոնտոն. 18 Ապրիլ. — Տէյի Նիւզ կը հաստատէ, թէ նաւակայ չին խաղաղութեան յոյսերն, կը զօրանայ այն կարծեք: Թէ խաղաղութեամբ պիտի վերջանայ Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ մէջ. սակայն վերջնական տեղեկութիւն մը չկայ դեռ: Զրոյց կայ, թէ Անգլիոյ զինուորն ըրած է Ռուսիոյ, որոս պահպանողական լրագիրք խտիւ կը պարտաւն: Այս զրոյցը կը հաստատուի Սթանտարտի սա՝ հետադրով, թէ Աֆգանստանի Էմիրը տարածողի չէ պահանջել որ ռուսք թողուն զԲէնջուէն: Կառավարութիւնը կը զգուշանայ իւր դիտաւորութիւններն յայտնել, և կը մերժէ իր եւ ծանօթութիւն տալ առկա ինքզնույն վրայ: Պատերազմական պատճառներով կը շարունակին: Արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլ երկար խորհրդակցութիւն ունենցաւ օսմանեան դեսպան Միլիերիան և օսմանեան պատուիրակ Հասան

Ֆէհմի փաշայից հետ: Նոյնից վրէժիա կը հաստատէ, թէ Գերմանիա եւ Աւստրիա ծանուցեր են Բ. Դրան, թէ անգլիական նաւատորմին նեղուցներէն անցնելու հակառակ է կարողական հին դահնագրոց եւ Պէրլինի դահնագրին: Անգլիական լրագիրք կը հաստատեն այս լուրը, բայց չափազանցեալ կը համարին:

20 Ապրիլ. — Անգլիոյ պահանջեց Ռուսիայէն՝ զօրքն հետացընել աֆգանեան սահմանադրէն: Ռուսիա մերժեց: Բէլ-Մէլ կողմէ կը կարծէ միշտ թէ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ:

24 Ապրիլ. — Այս առաւօտեան լրագիրք կը հաստատեն, թէ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ բանակցութիւնը արդիւրեւ կը պատահին: Սթանտարտ վերջնական համաձայնութիւն կը յուսայ: Պ. Կլապթոն 6 միլիոն անգլիական լիւրայն վար խնդրելով երկաթուղիներու ժողովն, յայտարարեց թէ վիստորական գործութեան յաւելումն չլիւթ: Նաւակայնէն կառավարութեան վերջնական համաձայնութիւնը, զոր ունի ուրիշ պետութեանց հետ ո՛ր եւ է խնդիր խաղաղութեան կարգադրելու համար: Լորտ Կրանվիլ այ համաձայն յայտարարութիւն ըրաւ Լորտերու ժողովին մէջ:

23 Ապրիլ. — Տէյի Նիւզ կը հաստատէ թէ յոյ՛ ձգտեալ են Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնը, Ռուսիոյ մերժման պատասխանի վրայ, որով չուրի Բէնջուէն անցից վրայ քննութիւն բանալ, զոր կը պահանջէ Անգլիա: Սթանտարտ կը կարծէ, թէ Բէնջուէն անցից վրայ վիճարարութիւնը ժամանակ մը պիտի տեսնէ երկու կառավարութեանց մէջ: Տէյի Նիւզ կը դիտէ, թէ աֆգանեան խնդրը դեռ անպիսի վիճակի մէջ է, որ կը հարկադրէ վկաւորութիւններ փութապէս յատալ մէկ վիստորական պատասխանութիւններ:

Փաքիզ. 19 Ապրիլ. — Կը հաստատուի, թէ կէս-պաշտօնական բանակցութեանց մէջ խաղաղութիւնը կը պատրաստուի սա՝ հիմանց վրայ, թէ Ապտուլ-Բահման հրաժարի Բէնջուէնէ: Կը կարծուի թէ Անգլիոյ աւելի չպիտի:

Պէրլին. 19 Ապրիլ. — Բեղաւորութեան տեղեկութիւնը կը զօրացնեն խաղաղութեան յոյսերն: Անգլիա ըստ պահանջած է Բոնարոթի օգտաւորին յետ կոչուին:

Վիեննա. 17 Ապրիլ. — Բեղաւորութեան առ Նալէ Զորաց Բրէսէ լրագիրն հետադրեալ է, թէ Զայն՝ որ պատերազմի հակառակ էր ցարդ, միտքը փոխեր է, որովհետեւ համազեր են զինքը թէ անգլիացիք կը զրդուեն աֆգաններն:

20 Ապրիլ. — Լրագիրք մեծաւ մը տատանջութեամբ կը հրատարակեն Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Կրանտի ծառայու հրաժարման լուրն, և կըսեն թէ այս հրաժարումն, ուրում տեղի տուած է վիստորական կառավարութիւնը, պիտի փութացնէ անգլո-ռուսական պատերազմը:

— Պէրլինէն լուր տրուած է, թէ Ռուսիոյ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ կայսերք գարձեալ պիտի տեսակցին առաջիկայ Սեպտեմբերի մէջ ի Կալիպոլա ռուսական սահմանին մերձակայքն:

— Գալիպոլի մահմուտականք ապտուարներ են Զինատանի կառավարութեան դէմ՝ վախճանեալ Եաֆուս խանի որդւոյն առաջնորդութեամբ:

— Ըստ Նէշուրսի, Պուլղարիոյ մէջ վիստորական մեծ պատրաստութիւնք կը լինին, և անձնաթղթուեր է: Ռուսիոյ կառավարութիւնը կարգ մը թնդանթ ընծայեր է Պուլղարիոյ: Այս երկրին մէջ վերակեր են համապաւելան շարժումք, և հասարակաց վայրաց մէջ կը տեսնուին պատերազմի պատկերներ, յորս յաղթող ցուցուած է Ռուսիա:

— Ռուսիոյ երկաթի ճանապարհները, 30 միլիոն ռուբլի՝ ասկի, և 4 միլիոն ռուբլի արծաթ գումար կոտորելու համար բանաճարներէն 40000 օկա ոսկի առնելով՝ 30 միլիոն ռուբլի գումարով:

— Պիզմարք իշխանն, իւր ծերունգեան տարեգարծին տալիս հանգանակելու գումարին մէկ մասըն յատկացուցեր է Պէրլինի Համալսարանին, ուսուցչութեան պատրաստութեան ի նպաստ:

— Սմբէրիայի, որ կարէ յոյժ հաւանական կը համարին անկողնուսական պատերազմ մը, այժմէն կը կարգադրեն իրենց առևտրական գործերը՝ մեծամեծ շահուց տնկալութեամբ: Անգղիոյ կառավարութիւնն արդէն Ամերիկայէն կը գնէ իւր ցամաքային ու ծովային զօրութեան համար մեծ քանակ հաց ու միս, և այս պատճառաւ բարձրացած են շահեւաւուց բեռնակրութեան գիներն:

— Հռչակաւոր կոմս Գամմետտի փեսայ Պ. Լէոն Ալֆասա՝ որոյ ի փարիզ և այլուր արժէթիկոյ խաղով մեծապէս վնասիլ ու տնանկանալը ծանուցինք նախագիծերով, անցայտ եղեր է՝ 12 միլիոն ֆրանք պարտք թողլով: Ի սկզբանէ կարծուեր է, թէ անեղ կը վճարէ նորա պարտքը, բայց նա բաց է ի բաց մերժեր է, թէն փախտականն ամուսինն ալ դիմելով առ կոմսն, ծանուցեր է թէ ինքն ևս պատրաստ է զոհել իւր անձնական բոլոր հարստութիւնն ի պատիւ ամուսնոյն: Պ. Ալֆասա 41 տարեկան է. ի Պոլս ծնած, ի Վիեննա կրթուած, բարեհմուտ և ամենուն սիրելի:

— Աֆղանստանի մէջ Մոլլաները միլիթայ մէջ կրօնական պատերազմ կը քարոզեն, և իրենց քարոզներուն մէջ կոչու խաբէրով կը պարտաւն եղեր ռուս սպայից:

ու զինուորաց ընթացքն, յայտարարելով թէ Կեդրոնական Ասիոյ այլ և այլ կողմերն անպատկառ կերպիւ վարուած են մահաճատ կան կանանց հետ:

— Ռուսիոյ կառավարութիւնն որ վերջին ժամանակներս ամենայն փութով կամբողջնէ զՊարսկստ, մեծ դժգոհութեան պատճառաւ եղած է ի Պէրլին ևս: Յոյս կայ, թէ Պիզմարք իշխանն, որոյ աշխարհավարութեան գլխաւոր նպատակաց մին կը համարուի Պէրլինի դաշնագրոյն անմերի գործադրութիւնը, պիտի հրաժարէ զՌուսիա դադարեցնել Պարսկստ ամառցման գործն, յարգելով յիշեալ դաշնագրին՝ որ կը տրամադրէ չէ թէ զինուորական այլ առևտրական ազատ նաւահանգիստ բնել զՊարսկստ:

— Տեղեկութիւն կը տրուի, թէ Աֆղանստանի էմիրն ի հարկի տաւերտով կը կրնայ 61000 զօրք հանել, որոց 45000 ը՝ հետևակ և 16000 ն՝ հեծեալ են: Ունի 222 թնդանօթ: Էմիրն իւր դահակալութեան հետ մեծ խնամք տաւած է բանակին բարուր կազմակերպութեան և զօրաց լաւ կրթութեան համար:

— Ի Տիգրիս, նախորդ ամառ 21 և 22 ին, զանազան պատճառներով ձերբակալուեր են 120 հոգի:

— Կըսուի, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը մտադիր է՝ իւր հպատակ հոռմէականաց համար պատրիարքութիւն մը հաստատել անկախ ի Հռոմայ:

— Ի Կովկաս ռուս ընկերութիւն մը պիտի հաստատուի, Օրթոքս Կրօնքը ծաւալելու նպատակաւ:

— Ռուսական լրագիրք կը հերքեն այն գրոյցը, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը կաշխատի դաշնակցիլ Թուրքիոյ և միանգամայն անհաւատալի կը համարին այն:

լուրը, թէ Անգղիոյ կառավարութիւնը կը բանակցի Բ. Դրան հետ՝ գաշնակցութեան մը հաստատութեան համար:

— Ռուսիոյ կառավարութիւնը մտաւոր կը ձեռնարկէ ի բարեկարգութիւն բանտից Կովկասու, ըստ առողջապահական օրինաց:

— Աֆղանստանի սահմանաց վրայ գահուող ռուս զօրաց հրամանատար Գամմարօֆ զօրավարին վրայ յետագայ տեղեկութիւնք կը տրուին: Ծնած է ի Կովկաս, ուր կարեւոր հրամանատար մ'էր հայրը. այժմ 32 տարեկան է. զինուորական կրթութիւն առաւ ի Կովկաս. 1877 ին հռչակեցաւ Թուրքո-ռուս պատերազմին մէջ Դանստն անցնելու առնել և Բլէվնայի շրջակայից պատերազմաց մէջ հասաւ յօգնութիւն Սթոյնէֆի, որոյ բանակը ծանրապէս հարուածեալ էր Օսման փաշայէն: Զորս տարին հետէ յԱսիա կը գլուխուի հրամանատարութեան պաշտօնով: Ամուսինն է Տիգրիսի Ծառնօֆ մեծահարուստ Հայ գերեզմանոցն օրհորդ մը, և ինքն ևս Տիգրիսի հարուստ ընտանիք մ'է:

— Կըսուի, թէ Միջերկրականի անգղիական նաւատորմին Մալթայի պիտի համախմբուի, ռազմական փորձեր ընելու համար:

— Ըստ նոր տեղեկութեանց, ռուս և աֆղան զօրաց ծանուցեալ կռիւք մէկ ժամ տևեր է, և աֆղանք չէ թէ 300 այլ 900 հոգի կորուսեր են, և բազում աֆղանք ալ ցուրտէ ու անօթութենէ մեռեր են:

— Ռուսիոյ կառավարութիւնն երկու մարտանաւ դրկեր է եգիպտական ջուրերն, հրահանգ տալով, որ եթէ պատերազմ ծագի, Սուէշի ջրանցքին մէջ իրեն և արդեւուն անգղիական պատերազմիկ և տուրեւառիկ նաւուց անցուցարձն:

— Ռուսիոյ կառավարութիւնն

հաւտքի կուտայ Բոլոնիոյ՝ Բոտոլիոյ և Ուրբէնի ժողովրդեան դէմքերն, կառնածելով որ եթէ պատերազմ բացուի, անգղիական գործակալք կաշխատին ապրտամբէնցընել ժողովուրդն:

— Անգղիոյ գահաժառանգ իշխանը ցուրտ ընդունելութիւն տեսեր է Իրլանտիոյ Բորք և Լիմէրիք քաղաքաց մէջ, ուր բազմաթիւ են Իրլանտիոյ ինքնօրինութեան կուսակիցք. ի տես իշխանին, այդ կուսակցաց ամբողջ սուլեր է ծափահարել ուղղութեամբ դէմ, և Իրլանտիոյ ազատական երգովք ցոյց ըրեր է:

— Եգիպտոսի խախն հրամանագրեր է, որ այսուհետեւ համայն արու եգիպտացիք, 18 էն 23 տարեկան, առանց խտրութեան կրօնի և աստիճանի, զինուորական ծառայութեան ենթարկին, իւրաքանչիւր անհատ առ նուազն 2 և առ առաւելն 4 տարի ծառայելով:

— Անգղիական բազմաթիւ շոգեհաւք՝ այս օրերս զանազան պարէն կը գնին Ռուսիոյ ծովեզերեայ քաղաքներէն:

— Վիեննայի լրագիրք հրատարակած են, թէ Աֆղանստանի մէջ ապստամբութիւն ծագեր է ընդդէմ Էմիրին:

ՍՅՆ ԵՒ ՍՅՆ-Բ

XX Զեպտեմբերէնէն հետոյ կէն Բենեդիկտինոյ նահանգին մէջ վերջերս մեռեր է չափազանց երեւիլ ուտերուն պատճառաւ: Այս կինն՝ առ ի չգոյէ հայի և դրամի 30 օր շարունակ երեւիլ կերեր է, և երեսներորդ օրը չկրնարով մարսել զայն՝ երկնայէն եղեր է աղեաց սակիցի ցաւի մը և վախճաներ է չարաբանօք: Ամերիկայի մէջ երեւիլին գործաւորաց ամենամեծ և ուտելիքն է: Եթէ չափազանց ուտէ ոք, երեւիլ կը լինի անդամանելի հիւանդութեանց. ուտի և յիշեալ կնոյ

մահուանէն օրինակ առնելով ամերիկացի մի քանի բժիշկք՝ խորհրդակցել են թէ պէտք է արդեւու երեւիլ վաճառուին:

XX Ժուլիէն Ռաշմօնէլ, հրէական նոր աղանդին հիմնադիրն ի Քիշնեւ, մօտերս վերադարձաւ Լայպցիկէն, ուր ի քրիստոնէութիւն մկրտուած, և եկեղեցական պաշտօն կատարելու, և հրէայները մկրտելու հրաման ստացած է: Ի Քիշնեւ իւր նորադարձ ազգակցաց հետ հանդիսի կատարեց Յարութեան տօնը: Ռապինովիչ, Լայպցիկի մէջ, Բրոֆեսէօր Տէլիցի հետ, իւր նոր հաւատոյ ընթերցման յատուկ աղօթագրքի մը խմբագրութեան խնդրոյն վրայ խորհրդակցած է:

XX 7000 այլէ: — Վատիկանու ժողովը կեդրոնական Ափրիկէի մէջ գտնուող Վիլթորիա Նիանցայի պապական նուիրակէն լուր առած է, թէ արդէն Ափրիկեան ուղևոր Սթանլէյի միջոցաւ եւրոպայի ծանօթացեալ Իւկանտայի կառավարութեան պետ, Մզէզա կայսրն, առանց արական ժառանգի մեռած լինելով, նորա մէկ եղբորորդին, որ Լիվինկսթոն քարոզչին ձեռամբ դատարարուած է, յաջորդած է նմա: Վատիկանեան երկայն վերաբերու մը կրեւուն համար կէս քաղաքակրթեալ ճանչցուած էր, և իւր յաջորդին վերապահուած է հպատակաց մէջ վարորդ հազնելու սովորութիւնը մոցներու յաջորդութիւնն: Իւկանտայի մէջ կը վախցուի այժմ թէ երբ դանձուց պաշտօնեայն կայսրն 7000 այլի կանանց ապրուստին աննպաստ օրէնք մը սահմանէ, աղմկայղղ տեսարանաց տեղի պիտի տրուի:

XX Նոր օրէնք ծաղիկանք է: Պէրլինի Վալհայա թատեր դերասաններէն Էմիլ Էմիլ Էմիլ Էմիլ կայացման մ'ատեն, մեծ ծաղիկեփունջ մը ընդունած է, յորում մանկական և վարդերու կապերուն

ՈՍԿՈՅ ԶՍՂԱՅՈՒՆ (")
Անձնագրային խորհուրդը մուտ գտան Սթոֆէլի արտի մէջ. բազում ժամեր նստելով իւր գործին և զած ստակը պարտաւորող մատուկին վրայ, և ցրելով քիչ կամ ճուտ. կերակուր չուտելով՝ միամտացող եղաւ. երբեմն սոյն վայրերի ինքնութիւնը կը փոխուէր կատարի բնութեան մը. կինն ու զաւակը Սթոֆէլի կատած ժամանակներն իրենց ընդունելի հարուածներէն քիչ անգամ իրենցի պաշտակի դիրքէն: Գիւղացին ինքն մէջ լուր ելած էր, թէ ջաղացացանը խնդրեցած է: Այս լուրը տարածուած էր՝ ամէն օր ջաղացքն եկող յաճատորներուն միջոցաւ: Եթէ ոք կարելի չէր Բրիտանիոյ համար ցաւ յայտնել, իրաւոր հետեւալ պատասխանը կընդունէր՝ « Ինչո՞ւ առաւ զՍթոֆէլի. Բրիտանիոյ քաղ կը ճանչնար դա՞ւ. օտէր թէ ջաղացացանն հաճելի բնութիւն մը չուէր: Այս ևս այլ այսինքն խօսքեր երբեք Բրիտանիոյ ականջ չէին մտնէր. կար ուրիշ խօսք, խաղաղութեան և միմիկարութեան խօսք մը՝ որ կը ներկայանար յաճախ իւր մտաց, այն է քու Երեւոյեան օլ կարդա՞ առ իս, ես գրեզ պիտի միմիկարեմ ես իս. զիս պիտի փառաբանես եւ միմիկարեմ: Անձնագրային խորհուրդն օգտաւ կար էր. ջաղացքին ամէն գործը դրեմէ իրեն վրայ մնացած է, վասն զի ջանաւ աւելի ապուշ և ևւիլի զինով եղած էր. բայց յայտնանէր իրենցին և մուսնոյն կատարութեան իրենցներուն պատճառաւ գիշերները բացնէին և անձկութեան յոռաջ ևս յոգնուէր:

Թեմալ պարտաստալ էր: Սթոֆէլի երկաթի սրտին մէջ չնորձաց ճառագայթ մը ներմուծելու համար՝ Բրիտանիոյ թափած ճիւղերն ապարդիւն կը մնային. ո՞չ առտուածալին գոյթն և ո՞չ ալ պատուհասը չէին աղբիւր Սթոֆէլի: Այս կերպով անցան ուրիշ և օր տարիներ ալ: Սթոֆէլի 14 տարեկան եղած էր, և յայնժամ կրնար օգնել իւր օրին՝ գործին գործող մէջ, և անպէս Բրիտանիոյ բազում ժամանակ կը մնար՝ իւր հիւանդ ամուսնոյն յով գտնուելու համար: Բրիտանիոյ փիլիթական զօրութիւնները կախիլի տկարանալ բռնելիք ընթացքին առջեւ, որ միտ հետզհետէ կը մեծնար. պէտք կը լինէր հակել չարունակ, որպէս զի Սթոֆէլի յաւանառական արարքի մը, այն է՝ անձնագրային խորհուրդին վասն զի Սթոֆէլի խոջին ազգականները տակաւ կը շատնային և կը խնդրեցնէին զինքը: Կուզէր մնալ իւր մէջ տեսակ անձնագրային խորհուրդին փորձը. այսինքն՝ օտարականին հաղուստները պարունակող մին մէջ ջաղացքէն նետուեցաւ, ջաղացքին անխնայութեան մէջ նետուեցաւ, և սակայն աւելաներն կասեցան և իւր թէ սոյն զո՞ք կը մերժէին. ինքզինքը խեղդել փորձեց, բայց միտ աղաւտեցաւ արթուն և աշխուրջ կնոջը ձեռամբ: Անձնագրային խորհուրդն սոյն բազմաթիւ փորձերէն վերջն Սթոֆէլի մէկ քանի օր տեսակ մը բեկման մէջ մնաց նման հիւանդ տղու մը: Բրիտանիոյ ուղեղ օգուտ քաղել ամուսնոյն սոյն հանդարտութեանէն՝ բերէն մի քանի խօսք անելով. կասեցաւ ունէր բանէ մը, վասն զի ամուսնոյն թէ՛ քնացած և թէ՛ կատարած ժամանակները լսած էր շատ մը խօսքեր:

— Սթոֆէլի, բաւ Բրիտանիոյ, աւմուսնոյն լուծեալ, հառաչանք մ'արձակած ատեն. ըսէ՛ ինձ, ինչ ունիս որ այսպէս կը նեղուիս. որչափ ալ ծանր լինի, զիտոյր որ Աստուծոյ գութն ու ողորմութիւնք՝ շատ, և և չընորձք՝ առատ է: Յիսուս, որ իսպիսկ վրայ աւաղակին սրտին մէջ խաղաղութիւն գրած է, զքեզ նաեւ կը մը խիթարէ եթէ անկեղծութեամբ անոր դիմես: Հաւատաւ ի Եիսուս, և խոստովանէ յանցանքդ: Սթոֆէլի, զու մարդ մը սպաննած ևս, այնպէս չէ, ևս այն օրէն հետէ հանդիսաց վրդոված է:

— Ո՛հ, ո՛հ, գոչեց ջաղացացան՝ ինքզինքն զուրս ելած, արդէն մեռած էր:

— Արդէն մեռած էր:

Բրիտանիոյ անմիջապէս բոլոր եղելութեան իրազէկ եղաւ:

— Այո, արդէն մեռած էր, շարաւարքի Բրիտանիոյ, արդեօք այն օտարականն էր, զոր այնչափ ատեն որդնեցին մեր լիւրաց մէջ, և զու անոր ստակը առին:

Գլխու չարժու մը եղաւ թշուառ Սթոֆէլի պատասխանը:

— Ձեռ ուղեր, չարունակեց Բրիտանիոյ, ես տալ այն ստակը զոր առած ևս անարդար կերպով: Եթէ ես տաս, քու խիղճը բեռնաւորող ծանրութեան պիտի ազատես: Փառք Աստուծոյ, մեք ապրելու չափ բան ունինք, մեզի համար դէշ է որ այն անձնութիւնն ստակը մեր տան մէջ զըռնուի: Այս վերջին կէտին վրայ խեղճ կնոջ ջանքերը ապարդիւն եղան. շատ աշխատեցաւ որ այն ստակն առնու և հանգուցեղն ընտանեաց զրկէ. շատ

ճիշդ թափեց որ օտարականին ոսկերաց ուր գտնուին խնայ, բայց ի զուր, և կրկնածէր թէ ստակը արւտուի մէջ պահուած էր, բայց նորա բանալին անգտանելի լինելով՝ համոզուեցաւ թէ մատանիին քով գացած լինելով է: Բազում տարիներ դեռ այսպէս անցան, և վերջապէս Բրիտանիոյ իւր հասկերութեան և աղանաւաց պատուր քաղեց, այսինքն իւր ամուսնոյն հիւանդութեան սկզբնապատճառները գէպքին արժող պատմութիւնը: Բրիտանիոյ զոգարով իմացաւ այն աւհարիւր գիշերի բոլոր մանրամասնութիւններն, և իւր ազգական գտած մատանիին օտարականին լինելն, օտարականին ոսկերաց վին մէջ գտնուելը, և անակին ամբողջապէս սնուելին մէջ պահուիլն. բայց օտարականին ոչ անուն և ոչ ալ հարկները կըցաւ խնայ: Արդեօք Սթոֆէլի մոռցած էր, կամ ծածկելով՝ ստակին տիրելը կարծէր: Այս պարագային մնաց ի ծածուկ: Բրիտանիոյ առաջին խորհուրդն եղած էր՝ կառավարութեան իմացընել խառնները. բայց իւր օրհասական ամուսնոյն, իւր Սթոֆէլի հօրը վրայ նետուած նայուածք մը կասեցուց զինքը: Մտածեց թէ հաւատարմութիւն ունեցած էր իւր ամուսնոյն համար, և պէտք էր հաստատուն պահել զայն: Որչափ շնորհակալ պիտի լինէր Աստուծոյ, եթէ բարեխառն քարիկով մը զրկէր առ ինքն. մայրաքիչն ևս ծեր ճովիւր մեռած էին, և նոր ճովիւր չէր ճանչնար: Աստուծոյ ևս ժամանակին կը մնար յայտնել թէ ինչ ընել պարտէր Բրիտանիոյ: Մէկ քանի տարիէ վերջը յայտնուեցաւ իրեն, բայց ուրիշ կերպով, որուն չէր փա-

խաբեր. միշտ յուսով էր, որ Աստուած իւր ամուսնոյն սրտին վրայ լաւ ներգործութիւն մը կընէ, ևս պիտի դալ օր մը յորում նա պիտի ճանչնայ իւր յանցանքն և ներման շնորհ պիտի խնդրէ Աստուծոյ: Այսպէս էին Բրիտանիոյ յոյսերն, որք աւաղ, չպիտի իրականային: Արդէն բազում ժամանակէ հետէ Բրիտանիոյ կը մտածէր՝ անձամբ երթալ վին մէջ օտարականին ոսկերեղ գտնել ևս պատշաճապէս թաղել. կէս օրէ մը ետքը որոշեց կատարել սոյն գործը, թողլով հիւանդը Սթոֆէլի հակողութեան, և վերջին ծայր աշխատութեամբ լեռնէն մաղցել սկսաւ. յետոյ թուրքերուն մէջ մտնելով իջաւ ի վին. բայց ի զուր փնտրեց. հաւանականաբար հեղեղինը չողով մէկ քանի մասերը փրկեցած ևս օտարականին մարմինը ծածկած էին: Բրիտանիոյ յոյսն ի դերեւ ելած՝ ծռնելի եկաւ խնդրելով Աստուծոյ որ իրեն օգնէ սոյն դժուարին պարագային մէջ, և համոզուելով թէ աղերսը պիտի ընդունուի, տիրութեամբ տանը ծամբան ընեց: Վէշն լիւրանը դադարէր հազիւ հասած էր, ջաղացքէն ելած անարկու աղաղակ մը աւանջին դարկաւ. տեսաւ որ Սթոֆէլի այս անգոր կը վազէ. յանկարծ անարկու կասեցաւ մը ինկաւ միտքը. Բրիտանիոյ կասեցած ճիշդ էր. ջաղացացանը աղկանը մէկ կարծ բացակայութեան օգուտ քաղելով պատուհանէն նետուած էր ջաղացքին ջուրը մէջ, ուրիշ Բրիտանիոյ և Սթոֆէլի միացեալ զօրութիւնն յաջողած էին զուրս քանչ, բայց անշունչ: Սթոֆէլի վերջին շունչն ելած էր անդ ուր կային օտարականին հագուստն ու մատանին:

(Մոնթեմիլ յոգնուէր)

